

THÔNG BÁO

Rút kinh nghiệm trong kiểm sát việc áp dụng, thi hành biện pháp tư pháp bắt buộc chữa bệnh

Qua trực tiếp kiểm sát tại Viện Pháp y tâm thần Trung ương (VPYTTTW) từ 26/7/2024 đến 31/7/2024, Viện kiểm sát nhân dân tối cao (Vụ 8) đã phát hiện một số vi phạm, thiếu sót mang tính hệ thống, kéo dài chưa được khắc phục triệt để trong thi hành biện pháp tư pháp bắt buộc chữa bệnh tại cơ sở chữa bệnh bắt buộc trong đó có một phần trách nhiệm của cơ quan ra quyết định áp dụng biện pháp bắt buộc chữa bệnh là Viện kiểm sát nhân dân (VKSND) và Tòa án nhân dân (TAND) có thẩm quyền, cần phải thông báo rút kinh nghiệm nhằm hạn chế đến mức thấp nhất vi phạm, thiếu sót trong áp dụng và thi hành biện pháp tư pháp bắt buộc chữa bệnh. Cụ thể như sau:

I. Về nội dung vi phạm, thiếu sót của cơ quan áp dụng biện pháp bắt buộc chữa bệnh

1. Ra quyết định áp dụng biện pháp bắt buộc chữa bệnh không đúng đối tượng

Qua kiểm sát, phát hiện nhiều trường hợp không đủ điều kiện chữa bệnh bắt buộc theo quy định tại Điều 21, Điều 49 Bộ luật Hình sự (BLHS) năm 2015 nhưng quá trình giải quyết vụ án ở giai đoạn điều tra, truy tố, Viện kiểm sát địa phương vẫn ra quyết định áp dụng biện pháp bắt buộc chữa bệnh (BBCB) dẫn đến cơ sở bắt buộc chữa bệnh phải tiếp nhận, điều trị. Thực tiễn cho thấy từ việc tiếp nhận, điều trị của cơ sở chữa bệnh đối với các đối tượng không đủ điều kiện áp dụng biện pháp bắt buộc chữa bệnh dẫn tới việc nhà nước vẫn phải cấp kinh phí để điều trị và phải đáp ứng đủ điều kiện về cơ sở vật chất. Như vậy, dẫn đến hệ quả vừa gây lãng phí cho ngân sách nhà nước và việc giải quyết vụ án bị kéo dài. Một số trường hợp điển hình như: Bị can Nông Văn Thánh, sinh năm 1968, trú tại Cao Bằng, bị Cơ quan Cảnh sát điều tra Công an tỉnh Cao Bằng khởi tố về tội Giết người theo khoản 2 Điều 123

BLHS. Tại bản Kết luận giám định pháp y tâm thần của Viện pháp y tâm thần Trung ương kết luận: *“Tại thời điểm giám định bệnh ở giai đoạn ổn định, bị can đủ khả năng nhận thức và điều khiển hành vi”*. Tuy không đủ điều kiện nhưng VKSND tỉnh Cao Bằng ra Quyết định số 01/QĐ-VKSCB-P2 ngày 19/7/2024, áp dụng biện pháp tư pháp BBCB đối với Nông Văn Thánh.

Hoặc bị can Mã Văn Bằng, sinh năm 1978, trú tại Lạng Sơn, tại Kết luận giám định số 225/KLGD ngày 20/7/2023 nêu: *“Tại thời điểm giám định bệnh ở giai đoạn ổn định. Bị can đủ khả năng nhận thức và điều khiển hành vi”*;

Bị can Lương Văn Nam, sinh năm 1966, trú tại Nghệ An, tại Kết luận giám định số 11/KLGD ngày 11/5/2023 của Phân viện pháp y tâm thần Bắc Miền Trung kết luận: *“Trước, sau khi thực hiện hành vi phạm tội và tại thời điểm giám định, bị can bị bệnh tâm thần phân liệt thể paranoid, bệnh ở giai đoạn thuyên giảm, bị can Nam hạn chế khả năng nhận thức và điều khiển hành vi”*.

Tương tự, Ngô Đức Dũng, sinh năm 1978, trú tại Hà Tĩnh và Ma Văn Vô, sinh năm 1976, trú tại Lạng Sơn...có kết luận giám định là hạn chế khả năng nhận thức và điều khiển hành vi.

2. Chỉ định cơ sở điều trị bắt buộc không đúng quy định

Qua làm việc tại Phân Viện pháp y tâm thần Bắc miền Trung (thuộc Viện Pháp y tâm thần trung ương,) có trường hợp bị cáo Hoàng Xuân Trường, trú tại Diễn Châu, Nghệ An, bị Tòa án nhân dân tỉnh Kiên Giang áp dụng biện pháp BBCB theo Quyết định số 02/2022/QĐ-TA ngày 05/12/2022 chỉ định Phân Viện pháp y tâm thần Bắc miền Trung có trách nhiệm thi hành. Tuy nhiên theo quy định tại Điều 14 Nghị định 64/2011/NĐ-CP ngày 28/7/2011 của Chính phủ, Phân viện pháp y tâm thần Bắc miền Trung không có thẩm quyền tiếp nhận điều trị đối tượng thuộc thẩm quyền xét xử của Tòa án nhân dân tỉnh Kiên Giang. Nhưng VKSND tỉnh Kiên Giang không kịp thời phát hiện để kiến nghị yêu cầu chỉ định cơ sở điều trị theo quy định pháp luật.

3. Đình chỉ việc áp dụng biện pháp bắt buộc chữa bệnh khi chưa đủ căn cứ

Qua kiểm tra hồ sơ ra viện thấy, còn có trường hợp cơ quan ra quyết định đình chỉ áp dụng biện pháp BBCB khi không có Kết luận của Hội đồng giám định pháp y

tâm thần sau điều trị bắt buộc chữa bệnh theo quy định tại Điều 12 Nghị định 64/2011/NĐ-CP. Việc đình chỉ đối tượng khi chưa đủ căn cứ xác định bệnh ổn định dễ tiếp tục điều tra, truy tố, xét xử, thi hành án phần nào đến ảnh hưởng quyền, lợi ích hợp pháp của đối tượng cũng như ảnh hưởng đến chất lượng công tác điều tra, truy tố, xét xử, thi hành án.

Cụ thể: TAND thị xã Sơn Tây ra Quyết định đình chỉ biện pháp BBCB số 02/2024/QĐ-TA ngày 29/3/2024 đối với Nguyễn Thị Thanh, sinh năm 1965, trú tại Cao Phong, tỉnh Hòa Bình căn cứ vào Công văn số 476/VPYTTTW- KHTH ngày 27/3/2024 về kết quả hội chẩn đánh giá tình trạng sức khỏe tâm thần. Việc căn cứ Công văn thông báo kết quả hội chẩn để ra Quyết định đình chỉ thi hành biện pháp BBCB là không đúng quy định tại khoản 2 Điều 12 Nghị định 64/NĐ-CP, mà phải căn cứ Kết luận của Hội đồng giám định pháp y tâm thần về tình trạng sức khỏe tâm thần sau điều trị bắt buộc chữa bệnh.

4. Việc ban hành quyết định áp dụng biện pháp bắt buộc chữa bệnh không thống nhất

Qua kiểm tra, VKSND tối cao (Vụ 8) thấy Viện Pháp y tâm thần Trung ương còn lưu nhiều quyết định có dấu đỏ của Viện kiểm sát địa phương với nội dung không thống nhất như Quyết định áp dụng biện pháp BBCB có cùng số, ngày tháng năm nhưng có nội dung khác nhau. (Quyết định áp dụng biện pháp bắt buộc chữa bệnh số 01/QĐ-VKSTA ngày 28/3/2024 của VKSND huyện Thạch An, tỉnh Cao Bằng đối với Trần Văn Thực và Quyết định áp dụng biện pháp bắt buộc chữa bệnh số 01/QĐ-VKS-P2 ngày 22/9/2022 của VKSND tỉnh Vĩnh Phúc đối với Nguyễn Việt Chung)

5. Chậm đưa người bị bắt buộc chữa bệnh vào cơ sở điều trị bắt buộc

Qua trực tiếp kiểm sát tại cơ sở điều trị bắt buộc, VKSND tối cao (Vụ 8) thấy có nhiều trường hợp, Viện kiểm sát ra quyết định áp dụng biện pháp bắt buộc chữa bệnh nhưng trong thời gian dài đối tượng vẫn sinh sống tại địa phương, chậm được đưa đến cơ sở điều trị bắt buộc để điều trị, tiềm ẩn nhiều nguy cơ mất an toàn trật tự xã hội; ảnh hưởng đến hiệu quả công tác điều trị tâm thần; vụ án bị kéo dài, chậm được giải quyết.

Diễn hình là trường hợp bị can Trần Văn Thực, sinh năm 1992, bị VKSND huyện Đan Phượng, thành phố Hà Nội áp dụng biện pháp BBCB theo Quyết định số 01/QĐ-VKS ngày 20/5/2014. Đến ngày 10/11/2023 (sau gần 10 năm) Thực mới được đưa đi điều trị. Tương tự là Lê Tuấn Anh, sinh năm 1987 bị VKSND huyện Việt Yên, tỉnh Bắc Giang áp dụng biện pháp BBCB theo Quyết định số 01/QĐ-VKSVY ngày 13/12/2018 nhưng đến 27/6/2023 (sau gần 5 năm) mới được đưa đi điều trị bắt buộc (tính từ khi thực hiện hành vi nguy hiểm cho xã hội đến khi đưa đi bắt buộc chữa bệnh đã hết thời hiệu).

II. MỘT SỐ YÊU CẦU

Những nội dung tương tự nêu trên VKSND tối cao (Vụ 8) đã thông báo rút kinh nghiệm trong năm 2023 nhưng đến nay một số Viện kiểm sát, Tòa án địa phương vẫn còn dễ xảy ra vi phạm, thiếu sót tương tự. Do đó, để thực hiện tốt công tác kiểm sát việc áp dụng, thi hành biện pháp tư pháp bắt buộc chữa bệnh, VKSND tối cao (Vụ 8) yêu cầu Viện trưởng VKSND các tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương tiếp tục thực hiện các nội dung sau:

1. Thực hiện nghiêm Chi thị số 06/CT-VKSTC ngày 28/6/2021 của Viện trưởng VKSND tối cao về tăng cường trách nhiệm, hiệu quả thực hành quyền công tố, kiểm sát việc áp dụng và thi hành biện pháp tư pháp bắt buộc chữa bệnh trong điều tra, truy tố, xét xử và thi hành án hình sự.

Đối với những trường hợp VKS ra quyết định áp dụng biện pháp bắt buộc chữa bệnh không đúng quy định cần ra quyết định hủy bỏ quyết định áp dụng biện pháp tư pháp bắt buộc chữa bệnh, đồng thời làm rõ trách nhiệm của tập thể, cá nhân để xảy ra vi phạm, nghiêm khắc kiểm điểm, chấn chỉnh khắc phục.

2. Kiểm sát chặt chẽ TAND cùng cấp và cấp dưới trong việc ra quyết định áp dụng biện pháp bắt buộc chữa bệnh; đồng thời tiến hành rà soát và chỉ đạo VKS cấp dưới tiến hành rà soát, kịp thời phát hiện những trường hợp áp dụng biện pháp bắt buộc chữa bệnh, không đúng quy định của pháp luật để hủy bỏ hoặc yêu cầu Tòa án hủy bỏ theo quy định của pháp luật.

3. Rà soát những trường hợp đã có quyết định áp dụng biện pháp bắt buộc chữa bệnh nhưng chưa được đưa vào cơ sở bắt buộc chữa bệnh, để kiến quyết yêu cầu cơ quan có thẩm quyền thực hiện ngay đưa người vào cơ sở chữa bệnh bắt buộc

Nhận được Thông báo này, đề nghị đồng chí Viện trưởng VKSND các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương nghiên cứu chỉ đạo, tổ chức thực hiện và báo cáo kết quả về VKSND tối cao (Vụ 8) biết./.

Nơi nhận:

- VKSND 63 tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương (để thực hiện);
- Đ/c Nguyễn Huy Tiến - Viện trưởng VKSNDTC (để báo cáo);
- Đ/c Hồ Đức Anh – Phó Viện trưởng VKSNDTC (để báo cáo);
- Lưu VT, V8.

**TL. VIỆN TRƯỞNG
KT. VỤ TRƯỞNG VỤ KIỂM SÁT VIỆC TẠM GIỮ,
TẠM GIAM VÀ THI HÀNH ÁN HÌNH SỰ
PHÓ VỤ TRƯỞNG**

Nguyễn Văn Tất